

کمیسیون با اکثریت عین پیشنهاد وزیر را مطابق ماده ذیل رأی میدهد
ماده - ماهی ۵ تومان سالیانه ۶۰ تومان درباره مادر پیر غلامحسین خان مجاهد مقتول مادام الحیات برقرار میشود.

نایب رئیس - رأی گرفته میشود - آقایانی که تصویب میکنند ماده را که کمیسیون بودجه راپورت داده است ورقه سفید خواهند انداخت (اوراق رأی اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان شماره نمود ورقه سفید علامت قبول ۵۸)

نایب رئیس - با اکثریت ۵۸ رأی تصویب شد - راپورت کمیسیون راجع بمحسن خان مجاهد خوانده میشود.
(بمبارت ذیل قرائت شد)

لایحه وزارت مالیه راجع بمحسن خان مجاهد که در جزء مجاهدین که در جنگ بادامک کوله خورده قرائت گردیده وزارت مالیه پیشنهاد نموده بودند ماهی بیست تومان در حق محسن خان برقرار شود پس از مذاکرات لازمه کمیسیون بودجه با اکثریت ماده ذیل را رأی داده پیشنهاد مجلس می نماید
ماده ۱- پانزده تومان سالیانه یکصد و هشتاد تومان از هذالسنه تنگوزئیل مادام الحیات درباره محسن خان مجاهد داده میشود

حاج آقا - بنده در آنماده هم که گذشت اجازه خواستم نشد عرض کنم حالا عرض میکنم باز هم عرض کرده ام ما در تصویب این راپورت ها که از کمیسیون بودجه می آید می بینیم که یک حق شناس بوده ایم و در همان ضمن حس میکنیم که یک ظلم هم کردیم حق شناسی میکنیم بالنسبه بکسیکه تصویب کرده ایم این چیز را در باره ورثه او یا خود او ولی ظلم میکنیم درباره اشخاصیکه یک وسیله نداشتند که بآن وسیله یک چیزی پیشنهاد مجلس شورای ملی شده باشد و از کمیسیون گذشته باشد و بمجلس آمده باشد که رأی گرفته شود بواسطه اینکه دیده ام بسیاری از اشخاص را که واقعا مبتلا بوده اند و حق شناسی مجلس شورای ملی این بوده است که نسبت به آنها هم حق شناسی بکنند و چندین مرتبه هم اظهار کرده ام که این ترتیبیکه ما پیش گرفته ایم ابدامفید نیست در ضمن یک ظلم بدی هم کرده ایم یک حقی را هم ادا نکرده ایم - بنده یکمرتبه پیشنهاد کرده ام باز هم عرض میکنم خواست کمیسیون بودجه بکوقت نظری در این مطلب بکنند یعنی پیشنهاد کند و اخطار کند بوزارت مالیه که آن کسانیکه خودشان هستند و گرفتار و مبتلا هستند و آن کسانیکه ورثه شان هستند و از یا افتاده اند و در راه حریت و آزادی خدمت کردند تمام اینها را جمع کنند بیک ترتیبی و یک پیشنهاد کلی بمجلس شورای ملی بکنند و مجلس شورای ملی هم یک مرتبه یک قرار کلی در اینخصوص بدهد و از این ترتیب خلاص شده باشد و هر روز این اسباب زحمت نباشد این مطلب را که بنده عرض کردم گفته شد که یک کمیسیون بودجه در مجلس است و مخصوص اینگونه مطالب است بنده عرض می کنم که کمیسیون بودجه برای این مطالب نیست کمیسیون بودجه برای اینست که یک پیشنهادیکه از

طرف وزیر میشود چه کلی باشد چه جزئی در آن نظر بکنید ولی این ترتیب اسباب میشود که بعضی موفق بشوند که یک ترتیب و تأمین در امور معاشیه خودشان بدهند و بعضی دیگر موفق نمیشوند و جلوی یکی یکی از وکلا و غیر وکلا را بگیرند و التماس بکنند و چون کسی را ندارند کسی بدادشان نمیرسد بنده اگر رأی گرفته شود در این مقام مجبورم که رأی بدهم ولی عرض و خواهش میکنم از آقایان نمایندگان که یک مرتبه یک ترتیبی بطور کلی داده شود که هر روز از این جزئیات نیامده باشد و یکمرتبه در باره همه رأی داده شود.

مخبر (حاج عزالمالک) - اولاً آقای حاج آقا مخالف نبودند و در این ماده رأی خواهند داد ثانیاً قسمت اول فرمایشاتشان را باید تصدیق کرد که ماحق شناسی میکنیم و قسمت دویم را باید تکذیب کرد ما ظلم نمیکنیم بواسطه اینکه اشخاصی که خودشان را معرفی بکنند بوزارت مالیه و وزارت مالیه تصویب و تصدیق بکنند که آنها خدماتی کرده اند و خدماتی بآنها وارد آمده است بمجلس شورای ملی پیشنهاد بکنند و کمیسیون بودجه هم تحقیق میکند و وقتیکه دقت کرد دانست آن اشخاص واقعا مستحق رعایت هستند تصویب میکند و بمجلس راپورت میدهد بهتر از این هیچ ترتیبی نمیشود تصور کرد و نباید ما این را عجله مسکوت عنه بگذاریم از برای اینکه شاید اشخاصی باشند که در حق آنها رعایت نشده باشد بنده انکار نمیکنم ممکن است و البته شاید خیلی باشند که در حق آنها رعایت نشده ولی این اشخاص را که ما مستحق آنها را میبینیم بگذاریم و رعایت نکنیم برای اینکه یک قرار کلی بدسیم صحیح نیست حالا برای کسیکه مستحق او را میدانیم البته باید رأی داد بعد هم اگر کسی پیدا شود باز بمجلس شورای ملی حق شناسی خودش را خواهد نمود و رأی خواهد داد

نایب رئیس - رأی گرفته میشود به راپورت کمیسیون بودجه که تصویب میکند ماهی پانزده تومان از اول هذالسنه تنگوزئیل درباره محسن خان مجاهد مادام الحیات برقرار شود آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت (اوراق رأی اخذ شده و آقای حاج میرزا رضا خان شماره نمودند ورقه سفید ۵۷ ورقه بلا اسم یک)

نایب رئیس - با اکثریت ۵۷ رأی تصویب شد
ارباب کیخسرو و گویا در شمردن یک رأی اشتباه شد ۶ سفید بود نه ۵۷ (ثانیاً اوراق رأی شمرده شد بعد ۵۶ ورقه سفید)

نایب رئیس - بله با اکثریت ۵۶ رأی تصویب شد - یک تقاضائی است بامضای عده از نمایندگان خوانده میشود (به مضمون ذیل تقاضای مزبور قرائت شد)

ما امضاء کنندگان ذیل تقاضا میکنیم که تلگراف مجددی از طرف مجلس مقدس شورای ملی با آقای سردار اسعد بشود که هر چه زودتر تشریف بیاورند (محل امضای ۲۲ نفر از نمایندگان)

نایب رئیس - مخالفی هست ؟
آقامیرزا مرتضی قلیخان - بنده اطلاع دارم که امروز تلگرافی از آقای سردار اسعد به

مجلس شورای ملی رسیده است و تلگرافی هم به آقای صمصام السلطنه کرده اند واقعا نهایت درجه اظهار مساعدت کرده اند بطوری که فوق آنچه تصور میشده است همراهی کرده اند و این تلگراف را قبل از آنکه از مجلس بایشان تلگراف شود کرده اند و تصور میکنم که تا فردا جواب تلگراف مجلس را هم خواهند داد و محتاج بتلگراف مجدد نباشد و اگر لازم باشد بعد از رسیدن جواب این تلگراف مخابره میشود.

نایب رئیس - آنچه که معلوم است تلگرافی که از آقای سردار اسعد رسیده است جواب آن تلگراف مجلس نبوده همین نوعی است که فرمودید (جمعی اظهار کردند آن تلگراف را بخوانند).

نایب رئیس - تلگراف حاضر نیست خدمت آقای رئیس است با این تقاضا روز شنبه خوانده میشود چون هوا گرم است و تقاضا شده بود زودتر مجلس ختم شود اگر مخالفتی نیست مجلس را ختم میکنیم (گفتند این تلگراف چه شد).

نایب رئیس - عرض کردم که تلگرافیکه از آقای سردار اسعد رسیده است حاضر نیست و خدمت آقای رئیس است و قبل از اینکه تلگرافی شود لازم است که آن تلگراف در مجلس قرائت شود
ارباب کیخسرو - تلگرافیکه به والا حضرت آقای نایب السلطنه و مجلس کرده بودند اشاره کرده بتلگراف صمصام السلطنه و تلگرافی که با آقای صمصام السلطنه کرده بودند در نهایت تأکید بود تمام اعیان و خوانین و سرداران بختیاری در متابعت او امر دولت جان بازی بکنند و هیچ اشاره از آمدن خودشان در آن تلگراف نکرده بودند و بنده خیلی لازم میدانم که مجدداً تلگراف از طرف مجلس بایشان شود که هر چه زودتر حرکت کنند.

نایب رئیس - در هر صورت این تلگراف مجدداً هم بشود هیچ منافاتی با آن تلگراف نخواهد داشت آقایانیکه تصویب میکنند که آن تلگراف مجدداً مخابره شوم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - اکثریت است حالا چنانچه عرض کردم جلسه را ختم میکنیم و جلسه آینده روز شنبه سه ساعت ونیم قبل از ظهر و دستور روز شنبه راپورت کمیسیون معارف نسبت بمواد قانون اساسی معارف که در شور ثانی بکمیسیون ارجاع شده بود راپورت کمیسیون تجارت راجع بچرم سازی راپورت کمیسیون بودجه در باب یوسف آباد و بفرویه یزد آقای فرزانه در باب دستور حرفی دارید.

فرزانه - بنده تقاضا میکنم که راپورت کمیسیون بودجه درباره ورثه مرحوم و کیل التجار جزء دستور گذاشته شود.

نایب رئیس - مخالفی نیست با اینکه در دستور گذاشته شود (اظهار شد خیر) (مجلس پنج ساعت و پنجاه دقیقه از ظهر گذشته ختم شد)

جلسه ۲۷۷

صورت مشروح روز شنبه ۲۵ شهر

رجب المرجب ۱۳۲۹

رئیس آقان مؤتمن الملك یکساعت و پنجاه

دقیقه قبل از ظهر بصندلی ریاست جلوس نموده و پس از ده دقیقه رسماً تشکیل شد.

صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند.

(غائبین جلسه قبل)

آقا شیخ محمد حسین یزدی - آقا محمد باقر ادیب بدون اجازه - حاج سید نصرالله طباطبائی با اجازه دکتر اسمعیل خان یکساعت و بیست دقیقه - حاج آقا ناصر الاسلام - حاج امام جمعه یکساعت و ربع - آقای میرزا مرتضی قلیخان یکساعت و ده دقیقه - دکتر امیرخان معتمدالتجار ابوالقاسم میرزا - دکتر حیدر میرزا - حاج شیخ اسدالله - آقا میرزا رضای مستوفی یکساعت از حضور در وقت مقرر تأخیر نمودند.

رئیس - ملاحظاتی در مجلس هست (اظهاری نشد)

صورت مجلس تصویب شد - دو فقره عریضه ایست که بمجلس رسیده است برای اطلاع آقایان قرائت میشود یکی از طرف آقای عین الدوله دیگری از طرف آقای سالارملی (عریضه آقای عین الدوله بعبارت ذیل قرائت شد)

این بنده که قریب یک ماه است مبارک آباد میباشم در این چند روزه بعضی اخبارات مختلف شنیده میشود برای اینکه ادای تکالیف فرضیه خود را کرده و در راه خدمت باین اساس مقدس از صرف هر قسم فداکاری و جان نثاری مضایقه نکرده این است تذکراً بآن مقام مقدس بمقام عرض و مزاحمت بر آمده جسارت مینماید و چون در مدت عمر جز حب و حفظ وطن مقدس مسلکی نداشته اکنون بهره حکم فرمایند با این جان پوسیده برای خدمت باین اساس مقدس و حفظ وطن با کمال صمیمیت بهر نوع جانفشانی و فداکاری که از یک بشری بوجود آید خود را حاضر ساخته و یک سعادت ابدی را ذخیره نماید (عموماً احسن گفتند)

رئیس - عریضه سالار ملی هم قرائت میشود.

(بعبارت ذیل قرائت شد) پاره از وازدگان عالم در دیک دماغ خود آرزوهای خام پخته جلادت و رشادت های جانگذشتگان را فراموش میکنند در این موقع خادم ملت صمیمیت نیت خود را تقدیم حضور نمایندگان محترم نموده با یک افتخار فوق العاده منتظر ارجاع خدمت که امتحانات خود را در راه استحکام اساس حکومت تازه و تکمیل نمایم و ثابت کنم که صد زندگی را بیک نام نیک نمیدهم (خادم ملت باقر) (نیز عموماً تحسین کردند)

رئیس - جمعی از آقایان تقاضائی کرده قرائت میشود (بقرار ذیل قرائت شد) ما امضاء کنندگان تقاضا میکنیم که کمیسیون مر کب از نه نفر برای کمک فکری و رابطه بودن ما بین هیئت دولت و مجلس شورای ملی از طرف مجلس انتخاب شود (محل امضای ۲۲ نفر از آقایان نمایندگان)

رئیس - خاطر آقایان مسبوق است که والا حضرت اقدس آقای نایب السلطنه برای پیشرفت امور و اساس مقدس مشروطیت از هیچ گونه نصایح مشفقانه تا بحال مضایقه نکرده اند چنانکه خود آقایان چندین دفعه دستخط های متعدد

آن والا حضرت را در اینجا اصفا کرده اند چند روز قبل هم آقای نایب السلطنه در باب همین کمیسیون به بنده خیلی تأکید میفرمودند که لازم است یک کمیسیون تشکیل بشود که رابطه باشد بین هیئت وزراء و مجلس این بود که بعد از آنکه این تقاضادر اینجا قرائت شد لازم دیدم تأکید آقای نایب السلطنه را هم بعرض آقایان برسانم (گفتند صحیح است) حالا مخالفی در این خصوص هست (گفته شد مذاکره لازم ندارد رأی بگیرید)

رئیس - پس رأی میگیریم در اینکه بدون مذاکره در این خصوص رأی گرفته شود یا خیر آقایانی که تصویب میکنند بدون مذاکره رأی گرفته شود قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا رأی میگیریم در اینکه یک همچو کمیسیون از برای اینکه رابطه باشد بین هیئت وزراء و مجلس تشکیل شود یا خیر آقایانی که چنین کمیسیونی را تصویب میکنند انتخاب بکنیم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا برای عده باید رأی بگیریم در اینکه عده نه نفر باشد مخالفی هست (گفتند مخالفی نیست) رأی میگیریم - آقایانی که تصویب میکنند عده نه نفر باشد قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - در دستورمان چیز مهمی نیست و الان مطالب مهم دیگر در نظر هست باینجهه اگر آقایان تصویب میکنند مجلس را ختم میکنیم ولی چهار ساعت بغروب مانده آقایان تشریف بیاورند و اگر لازم باشد بعضی مطالب بعرض آقایان برسد جلسه را منعقد کنیم والا فلا (گفته شد پس انتخاب این کمیسیون که رأی گرفته شد کمی میشود)

رئیس - انتخاب کمیسیونها همیشه در خارج میشده است حالا هم باید در خارج این کمیسیون را انتخاب بکنند (مجلس یکساعت و نیم قبل از ظهر ختم شد)

جلسه ۲۷۸

صورت مشروح جلسه فوق العاده یوم

چهارشنبه ۲۹ شهر رجب ۱۳۲۹

رئیس (آقای مؤتمن الملك) یکساعت بعد از ظهر بکرسی ریاست جلوس نمود و بعد از پنج دقیقه جلسه را رسماً منعقد فرمودند.

آقا میرزا رضاخان نائینی صورت جلسه قبل را قرائت کردند (اسامی غائبین جلسه قبل بترتیب ذیل قرائت شد)

حاج امام جمعه - آقا شیخ حسین یزدی - دکتر امیر خان - آدینه محمد خان - دکتر اسمعیل خان بدون اجازه و آقایان حاج سید رضاخان دکتر حیدر میرزا با اجازه غائب بودند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهاری نشد)

رئیس - در صورت مجلس ملاحظه نبود و صورت مجلس تصویب شد تلگرافی از آقایان نظام السلطنه رسیده است برای استحضار خاطر نمایندگان قرائت میشود (بعبارت ذیل قرائت شد)

توسط وکلای محترم فارس دامت تأییداتهم بساحت مجلس مقدس ملی شیدالله از کانه اگر چه تا امروز رسماً

بینده خبری نرسیده ولی اشتهاارات این مملکت نسبت بواقعات استرآباد و کردستان اگر موضوع خارجی داشته باشد بالقطع عموم وطن خواهان را متزلزل و افسرده نموده پس لازم است که عرض بکنم المرء عند الامتحان یکرم او بیهان امروز روزی است که ندای غیبی اسلامیت و ایرانیت افراد اهالی را از خواب غفلت بیدار و خاص و عام مملکت با وجود اختلاف مسالك پی بمخاطرات و مهالك برده و با یک حرکت غیورانه از فضاخت بی حسی خود را دور ساخته و این اصل اصیل استقلال ملیت و تشدید مبانی قومیت که اولین قوای ملی است تشبث و هر کس خادم ملت و حقیقه مشروطه خواه باشد مقدمات خود را صرف اصلاح مملکت و بقای این اساس مقدس نموده اما خود بنده از علاقه شخصی خودم با هزار سوار و تفنگچی رشید که کار پنجهزار قشون را بکنند همه را با تفنگ ماللخیر و پنج تیر آلمانی حاضر که بفرستم سرداران جنوب که دوستان بنده هستند اگر تلگرافاتی بتوسط خودم بفرمائید میتوانم اطمینان بدهم که پنجهزار سوار پخته رشید که مقابلی بایست هزار نفر بکنند حرکت بدهند در هر صورت این بنده برای همه قسم فداکاری در کمال مفاخرت حاضر و منتظر امر مطاع مجلس مقدس و از ایثار جان و مال بحقیقت نه بالفاظ در این موقع مضایقه ندارم و از سرداران جنوب هم اگر بیشتر لازم باشد امیدوارم مضایقه نکنند که خوش بود گر محک تجربه آید بمیان (رضاقلی)

رئیس - جوابی که مقتضی است منخبره شده و اظهار امتنان خواهد شد و آقایان وزراء عظام هم تأکید خواهد شد که از حسن نیت ایشان استفاده بکنند.

صمصام السلطنه رئیس الوزراء - شرف دارم از اینکه آقایان وزراء را معرفی بکنم آقای وثوق الدوله وزیر امور خارجه - آقای قوام السلطنه وزیر داخله - آقای حکیم الملك وزیر مالیه - آقای مشیر الدوله وزیر عدلیه - آقای دبیر الملك وزیر پست و تلگراف - آقای علاء السلطنه هم در اینجا تشریف ندارند و خواهند آمد وزیر معارف و فواید عامه هستند بنده هم وزیر جنگ

حاج آقا - امروز که کابینه آقای صمصام السلطنه کدر حقیقت کابینه آرزوی استقلال مملکت میتوانش گفت در مجلس شورای ملی معرفی شد لازم میدانم که بنده هم باندازه خودم مطالبی را که مقتضی است در این موقع خطابه که بگوش ملت برسد عرض کنم از اول تشکیل دولت جدید تا امروز عموم ملت ایران که بایک شوق و اشتیاق اقدامات مجدانه در استرداد حقوق آزادی خودشان کردند منتظر بودند در دولت جدید بایک آرزوی بزرگ خودشان در ترقی مملکت و بسط بساط عدالت و جریان امور دولت بر طبق قوانین مشروطیت موفق شده باشند و بمقصدشان رسیده باشند. بدیهی است که بک مطلب طبیعی است همیشه انسان تادر وسط او است ملتفت او نیست ولی سایرین که خارج هستند بایک دیده بینا ملتفت هستند که مطلب هرچه بزرگ و آرزو هرچه عظیم باشد در مقابل او هرچه نمایش داده شود چون مقصود خیلی بزرگ است باز بنظر طالب مقصود کوچک میآید ملت ایران در دوره مشروطیت چون مقاصد خیلی